

Alan D. Sokal – o jedné aféře

- Social Text: *Transgressing the Boundaries : Towards a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity*, 1996

<http://www.phil.muni.cz/fil/studenti/soutez99/docekal.html>

V závěru s dalšími relevantními odkazy na literaturu

Přiznání

Transgressing the Boundaries: An
Afterword:

Stejně jako žánr, který měl být ironizován, můj článek je směskou pravd, polo-pravd, čtvrt-pravd a celolží, nekonekvencí a syntakticky správných vět, které ale nemají žádný smysl.

Prostředky

- ❑ Převaha citování autorit nad logickou výstavbou důkazů
- ❑ Více spekulativního myšlení než vědecké evidence
- ❑ Přetvořené nebo absurdní metafory použité namísto jazyka daného oboru
- ❑ Rétorika místo přemýšlení
- ❑ Zmatečné použití významů odborných a běžných slov (termínů)

- Přenos vlastností objektu na výzkumníka a následné neadekvátní závěry
 - Je vyloučené, abych se s tímto člověkem vůbec bavil. Vždyť se jenom podívejte na některé položky ze seznamu jeho publikací: Pedofilní obrazy ve francouzské literatuře, Sex mladistvých jako literární inspirace, Příprava jehněčího stokrát jinak. To musí být úchyl.
 - Apodiktická prohlášení, bez logické souvztažnosti, závěry nevyplývají z premis
 - Je zcela evidentní, že model přírodních věd se osvědčil. Stejně tak jen ignorant by pochyboval o tom, že řada prvků tohoto modelu je velmi dobře aplikovatelná i na další obory lidské činnosti. Je pak naprosto jasné, že historie, byť se zdá být podložena jakkoli silnými fakty, je stále jenom interpretace, která se proměňuje v čase.
 - Citace autorit zcela odlišných kontextů, než ve kterých byly vyřčeny
 - Již J. D. Bernal upozorňuje na názor členů královské společnosti, že „věda se má zabývat přírodou a řemesly a že má být užitečná.“ (Bernal, J. D. Věda v dějinách, Praha 1960, sv. 1, s. 291.) Snahy humanitních oborů se pak v tomto světle jeví jako zcela liché.
-

- Nezdůvodněné zevšeobecnování výsledků výzkumů speciálních věd
 - Heisenberg ve svém principu upozorňuje, že „komplementární vlastnosti zkoumaného objektu není možné zjistit současně se stejnou mírou přesnosti“. Tato nemožnost dosažení přesné znalosti komplementarit platí i ve společnosti. Prostě není možné jednoznačně současně určit, nakolik byly finanční prostředky rozkradené, nebo prožrané. Co nebylo ukradeno, bylo prožráno.
 - Při použití metafor jsou zaměňovány jejich kontexty - metafory z fyziky (pěna, teorie strun, teorie relativity) jsou použity, jako by měly pouze význam, který jim přisuzuje běžný jazyk...
 - Kvantová mechanika běžně pracuje s takovými vlastnostmi částic, jako jsou šarm, barva a podivnost. Ano, svět kvantové mechaniky je opravdu podivný a pestrobarevný, neuděláte jistě chybu, když se jeho šarmem budete inspirovat i ve svých, zcela odlišných oborech.
-

- Neoprávněná aplikace vědeckých teorií z jednoho vědeckého oboru na jiný (geometrické modely neuróz u Lacana, spojování topologie s psychologíí, psychoanalýza AIDS s topologií...).
- V moderní vědě zcela nekompromisně zvítězil atomismus. Svět podle moderní vědy je diskrétní, složený z elementárních částic, mezi kterými působí čtyři základní fyzikální interakce. A stejně jako fyzici usilují o nalezení teorie sjednocující tyto interakce, musí se i historici/psychologové/lingvisté/... snažit eliminovat svá četná vysvětlení a najít jedno univerzální.

(Všechny příklady jsou vymyšlené.)

Vědecký jazyk

- ❑ Volba univerza (soubor předmětů)
 - ❑ Intencionální báze (volba vlastností z předmětného univerza)
 - ❑ Syntaktická báze (volba jazykových prostředků a pravidel používání)
-

Z Carnapovy klasifikace vět

□ Kvazisyntaktické věty

- A) Věta předmětného jazyka
 - B) Věta metajazyka
 - C) Podvodné věty „tvářící se“ jako A, ale jsou B
-

Jazyk a metajazyk

□ Úroveň

- Ontická – předmětnost
- Epistemická – výpověď o předmětnosti

→ Rozlišení (faktu) objektivního světa a jeho popisu (interpretace)

(Zpochybnění objektivity – vše je jen text – pravda není – je jen názor – každý má nárok na názor – každý si plká, co chce)

Rozpoznání lžitextu — argumentace

- Věcné argumenty

- Konzistentnost

- Invariantnost

↔

- Argument z authority

- Slovní efekty a bonmoty

- Nadměrnost citací (neúčelnost)

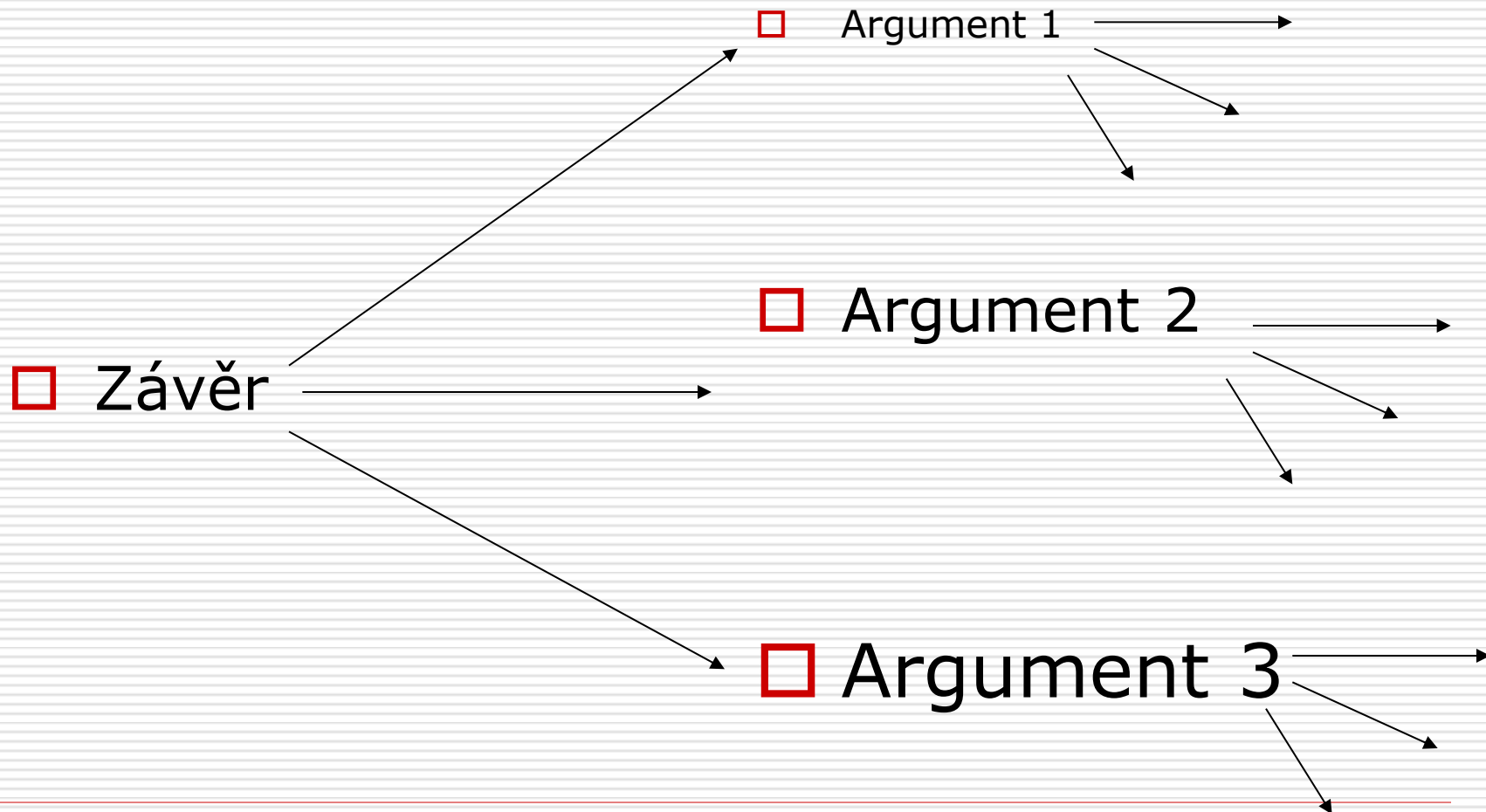
Rozpoznání lžitextu

— obrazové a jazykové prostředky

□ Metaforičnost jazyka

- Usazené metaforý
 - Konvenční a nekonvenční metaforý
 - Vědecká metafora (oborová, nekonvenční)
-

Francouzská strategie

Vše, co je řečeno (napsáno) slouží účelu závěru

Německá strategie

- **Více témat** (ukázat vlastní šíři kompetencí)
- **Obecnost** (včetně vymezení negativních cest)
- **Komplexnost** (a to i rostoucí během tvorby)

Opouštění neproduktivních směrů

Anglická strategie

- Proč to píšete
- Jak (zdroje a metody)
- Výsledky
- Diskuse
- Potvrzené závěry
- Odkazy
- Resumé

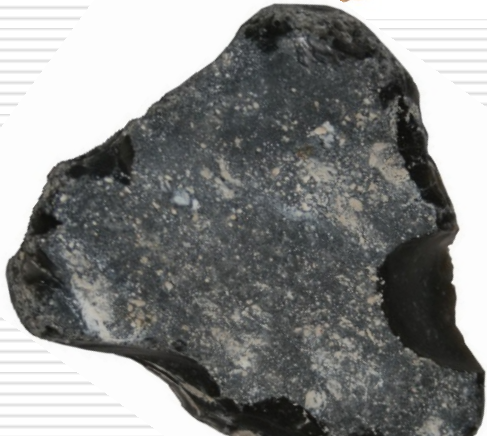
Argumentace

- Složka technická
 - Elementární logika
 - Pravidla usuzování
 - Strukturovaná (-telná) výpověď
 - Složka kreativní
 - Dobrý nápad
 - Věcná správnost
 - Metodický postup
-

Technická složka argumentace

- Předpoklady 1, 2, n
 - Závěr
 - $n = 0 \rightarrow$ blábol nebo truismus
 - $n = 1 \rightarrow$ nebezpečí idem per idem
 - Postup argumentace
 - Vyplývání z premis (tvrzení nebo jeho negace, např. Galilei a vztah m a v padajícího tělesa)
 - Extrakce z premis (Pascalova sázka)
-

G. G.

G. G.

V

Pascalova sázka

	Bůh existuje	Bůh neexistuje
1. Věřím, že Bůh existuje		0
2. Nevěřím, že Bůh existuje		0

Paradigmata, principy usuzování, logické požadavky

- Paradigma nepřímé úměry (těhotenství, kopáči...
aditivní a intenzivní vlastnosti)
- Princip totožnosti (používání výrazů ve
fixované podobě $A=A$)
- Princip sporu \rightarrow požadavek bezespornosti
($A \neq A'$)
- Princip vyloučeného třetího (A nebo A')
- Princip dostatečného důvodu
(metodologický požadavek)

Věcná složka argumentace

- Teorie \leftrightarrow Fakt
 - Domněnka, nápad
 - Hypotéza (logická konzistence)
 - Teorie (explanace, predikce)
-

Vědecká teorie — fakta

□ Vědecký fakt

- Více pozorování
- Invariantnost faktu vůči logickým transformacím
- Mimo P nebo N

Vznik vědecké teorie

— 1. domněnka

- Seskupení faktů
 - Klasifikace, třídění, výběr
 - Generalizace
-

Vznik vědecké teorie

— 2. hypotéza

- Vysvětlení faktů
 - Logická konzistence
 - Explanace, deskripce, predikce
-

Vznik vědecké teorie

— 3. teorie

- Ověření
 - Logické
 - Empirické (ověření důsledků)
 - Obsahové
-

Interpretace teorie

- Naivně empiristická
 - Instrumentalistická
 - Přísná
 - Empirická
 - Sémantická
 - Přirozená
-

Funkce teorie

- Informativní
 - Systemizující
 - Prediktivní
 - Explanační
 - Pragmatická
-

Explanace (explikace)

- Kauzální
- Funkcionální
- Teleologická

Pseudoexplanace

- Vysvětlení kruhem
- Ad hoc (\neq anticipace)

Predikce

- Extrapolace
 - Přímá
 - Korigovaná
 - Ekvifinalita
 - Simulace
-

Predikce

- Informativní
 - Manipulativní
 - Konstruktivní (sebenaplňující se)
 - Varovné (sebevylučující)
-

Predikce

- Deterministické systémy
 - Dynamické
 - Stochastické

Historický materialismus (K. Marx)

Dialektika „trajektorií“ (J.-P. Sartre)
